

PODVOJNÉ ÚČETNICTVÍ

nejen pro samouky

2. AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ

- ✓ Praktické účetní rady do kapsy
- ✓ Příklady s účetním deníkem a hlavní knihou (i ke stažení na webu)
- ✓ Jak provést účetní inventuru
- ✓ Základy účetní matematiky
- ✓ Proč si zvolit účetní profesi a jak obstát

Jiří Dušek

PODVOJNÉ ÚČETNICTVÍ

nejen pro samouky

2. AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ

Grada Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Edice Účetnictví a daně

Ing. Jiří Dušek

Podvojný účetnictví nejen pro samouky

2. aktualizované vydání

Vydala GRADA Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

tel.: 234 264 401

www.grada.cz

jako svou 9 356. publikaci

Realizace obálky Zdeněk Dušek

Sazba Jan Šístek

Odborná redaktorka: Ing. Michaela Průšová, Ing. Kateřina Patková

Počet stran 232

Druhé vydání, Praha 2024

Vytiskla TISKÁRNA PROTISK, s.r.o., České Budějovice

© GRADA Publishing, a.s., 2024

ISBN 978-80-271-7436-2 (pdf)

ISBN 978-80-271-5443-2 (print)

Obsah

1.	Úvodní poznámky k této knize	11
2.	Cvičební příklady účtování	14
3.	Účetní profese	15
3.1	Proč si zvolit profesi účetní	15
3.2	Vstup do účetní praxe	17
3.3	Jak a kdy se stanete „kovanou“ účetní	18
3.4	Jak (se) naučit účetnictví	20
3.5	Znalosti a dovednosti účetnictví	22
3.6	Proč se někdo bojí účetnictví	23
3.7	Složité a mnohdy výjimečné účetní případy	24
4.	Informace k účetnictví	25
5.	Co je to účetnictví	27
5.1	Účetnictví je specifický druh jazyka	27
5.2	Mezinárodní účetní jazyk	28
5.3	Základem účetnictví jsou kupecké počty	29
6.	Účty	30
6.1	Účet – základní prvek podvojného účetnictví	30
6.2	Význam účtů podle názvu	31
6.3	Druhy účtů, účetní okruhy, typy účtů	32
6.4	Směrná účtová osnova a účtový rozvrh	33
6.5	Analytiky účtů	34
6.6	Klíčování versus analytika účtů	38
6.7	Účet má dvě strany a dva druhy hodnot	40
6.8	Názvy stran účtů	42
7.	Aktivní či pasivní účet, aktiva a pasiva	44
7.1	Aktiva a pasiva	44
7.2	Varianty účtování aktiv a pasiv	47
8.	T-forma a šipky účetních transakcí	48
9.	Dva druhy účetních zápisů	49
9.1	Jednoduchý účetní zápis	49
9.2	Složený účetní zápis	49

10.	Transakce a události	51
11.	Účetní podvojnost a souvztažnost	52
	11.1 Účetní podvojnost	52
	11.2 Účetní souvztažnost	54
12.	Požadavky na kvalitu účetních informací	56
13.	Pět podmínek správnosti účetnictví	57
	13.1 Podmínka 1 – Zaúčtováno vše, co má být	58
	13.2 Podmínka 2 – Správné účetní období	59
	13.3 Podmínka 3 – Zaúčtována správná částka	60
	13.4 Podmínka 4 – Správné souvztažnosti (MD/DAL)	61
	13.5 Podmínka 5 – Počáteční stavy se rovnají konečným zůstatkům	62
14.	Pět variant správnosti účetní evidence	63
15.	Tok účetních informací	64
	15.1 Účetní systém	65
	15.2 Účetní doklady	66
	15.3 Účetní deník	67
	15.4 Hlavní kniha	68
	15.5 Knihy analytické evidence	69
16.	Minimum účetní matematiky	70
	16.1 Ekvivalentní úpravy rovnice MD = DAL	71
	16.2 Zůstatky na účtech	72
	16.3 Výsledek hospodaření	73
	16.4 Matematické rovnice v účetnictví	74
17.	Domácí peněžní účetnictví s MD a DAL	75
18.	Peněžní platby u pohledávek a závazků	77
19.	Minimum DPH nutné pro účtování	78
20.	Minimum ZDP nutné pro účtování	83
21.	Náklady (tř. 5) a výnosy (tř. 6)	84
22.	Účetní příklady	87
	22.1 Jaká má být forma účetních příkladů	87
	22.2 Poznámky ke zde uvedeným účetním příkladům	88
	22.3 Šablona vzoru stránek příkladů	89
	22.4 Prázdná šablona stránky příkladů	90

23.	Příklad v reálných částkách	91
24.	Účetní kroky účetního začátečníka	92
24.1	První kroky účtování začátečníka – pokladna	93
24.2	První kroky účtování začátečníka – faktura	94
25.	Příklady o penězích	95
25.1	Výdej a příjem hotovosti v pokladně	96
25.2	Převod hotovosti z pokladny do banky	97
25.3	Výběr hotovosti z banky do pokladny	98
26.	Zápočty faktur (kompenzace)	99
27.	Přehled závazků a pohledávek	100
27.1	Základní členění závazků a pohledávek	101
27.2	Závazky a pohledávky za společníky	102
28.	Zásoby	103
28.1	Minimum k ocenění pořízení zásob	104
28.2	Pořízení zásob – metoda A	105
28.3	Pořízení zásob – metoda B	108
28.4	Výdej zásob ze skladu	111
28.5	Normy mank a ztratného zásob	115
29.	Zvířata	116
30.	Mzdy a zaměstnanci	117
31.	Dlouhodobý majetek	119
31.1	Pořízení dlouhodobého hmotného majetku	121
31.2	Vyřazení dlouhodobého majetku	125
32.	Drobný dlouhodobý majetek	127
32.1	Drobný dlouhodobý majetek nehmotný	127
32.2	Drobný dlouhodobý majetek hmotný	127
33.	Dlouhodobý nehmotný majetek	128
34.	Dobropisy a vrubopisy	129
35.	Zálohy	130
35.1	Použití poskytnuté zálohy u finální faktury	132
35.2	Použití přijaté zálohy u finální faktury	133
36.	Účet 395 – Vnitřní zúčtování	134
37.	Dotace	135

38.	Dary poskytnuté a přijaté	136
	38.1 Dary poskytnuté (543)	136
	38.2 Dary přijaté (např. 643)	136
39.	Úvěry	137
	39.1 Bankovní úvěry	137
	39.2 Eskontní úvěr	139
40.	Mezifiremní finanční výpomoci	141
41.	Pořízení účasti	143
	41.1 Kupující firma (např. matka)	143
	41.2 Prodávající firma (např. dcera)	144
42.	Zásada opatrnosti v účetnictví	145
	42.1 Opravné položky	146
	42.2 Rezervy	147
43.	Měna účetnictví	148
44.	Kurzové rozdíly	149
	44.1 Kurzová ztráta pohledávek a závazků	150
	44.2 Kurzový zisk pohledávek a závazků	151
	44.3 Roční kurzové rozdíly	152
45.	Odložená daň	153
46.	Podrozvahová evidence	154
47.	Vnitropodnikové účetnictví	155
48.	Saldokonto	157
	48.1 Saldokonto externí – závazky a pohledávky	157
	48.2 Interní saldokonto	160
	48.3 Průběžné položky interní	160
49.	Inventarizace	161
	49.1 Kroky inventarizace	161
	49.2 Druhy inventur	162
	49.3 Inventurní rozdíly	162
	49.4 Až se ucho utrhne	163
	49.5 Účetní inventura	164

50.	Chyby, kontroly, opravy	165
	50.1 Chyby v účetnictví	165
	50.2 Kontroly v účetnictví	166
	50.3 Opravy v účetnictví	167
51.	Jak udělat poprvé účetní uzávěrku	168
52.	Účetní závěrka	171
53.	Rozdělení výsledku hospodaření	173
54.	Účetní výkazy	174
	54.1 Rozvaha	175
	54.2 Výkaz zisku a ztráty (dříve výsledovka)	176
	54.3 Přehled o peněžních tocích	176
	54.4 Výkaz o vlastním kapitálu	177
	54.5 Příloha k účetním výkazům	177
55.	Kategorie účetních jednotek	178
56.	Kalkulace	179
57.	Pentální účetnictví	180
	57.1 Sestavení výkazu cash flow	180
	57.2 Základy pentálního účetnictví	181
	57.3 Další výstupy z pentálního účetnictví	182
	57.4 Příklady a účtování v pentálním účetnictví	183
58.	Účetní audit	184
59.	Co může účetní profesně ve firmě potkat	185
	59.1 Přeměny společnosti (fúze)	185
	59.2 Konsolidace	186
	59.3 IFRS	187
60.	Digitalizace účetnictví	188
61.	Začínáte jako účetní ve firmě	189
	61.1 Vstup do účetní praxe	189
	61.2 Vnitropodnikové účetní směrnice	190
	61.3 Pomoc od účetního programu	191
62.	Hlídaní zákonných limitů	192
63.	Podvody a trestní odpovědnost	193

64. Specifické druhy účetnictví	194
64.1 Environmentální účetnictví	194
64.2 Kreativní účetnictví	194
64.3 Mentální účetnictví	194
65. Peněžní účetnictví	195
Seznam vybrané literatury	197
Seznam publikací vydaných autorem	199
Příloha č. 1: Směrná účtová osnova	201
Příloha č. 2: Účtová osnova třímístná	205
Příloha č. 3: Vybrané souvztažnosti	217
Příloha č. 4: Příklad naplnění Cash Flow	223
Příloha č. 5: Příklad pentálnímu účetnictví	225
Příloha č. 6: Desatero dobré účetní	226
Příloha č. 7: Obsah pořadače UZÁVĚRKA	227
Poděkování a přání na závěr	229
O autorovi	230

1. Úvodní poznámky k této knize

Čím se odlišuje tato kniha od ostatních publikací o účetnictví?

Už jen tím, že uvádí, čím se odlišuje. Většina účetních publikací je obsahově velmi podobná. Příklady v nich jsou účetně shodné, protože se jedná o podvojně účetnictví. Liší se jen popisem, počtem či některými podrobnostmi. V této knize ale najdete kapitoly, které nenajdete v žádné jiné publikaci o účetnictví.

Vybrané účty na vnitřních stranách obalu této knihy

Pro co nejlepší práci s touto knihou jsou na vnitřních stranách obalu uvedeny vybrané účty z účtové osnovy. Jedná se ale také o nejpoužívanější účty v praxi. Naučte se těchto pár „účetních slovíček“ zpaměti. Při čtení příkladů se vám hned vybaví obsah.

Síla jednoduchosti

Malý formát je zvolen záměrně, protože nedovoluje moc zbytečného povídání. Jedna stránka – většinou jedno téma, jeden příklad.

Účetní příklady – zde ty nejběžnější

Logika účtování se dá nejlépe pochopit na účetních příkladech. Proto začínají tím, co je pro každého srozumitelné – peněžními operacemi.

Podrobné odborné publikace jsou ale určitě vhodné pro práci s příklady od třídy 0 (Majetek).

Málo frekventované účetní případy a výjimečné účetní případy zde nenajdete (viz samostatná kapitola Složitě účetní případy).

Účetní příklady – jak začít

Od těch, které mají konkrétní „hmatatelnou“ náplň. To jsou peníze a zásoby. Ne abstraktní pojmy. Doma máte peněženku, a ne rozvahu.

Účetní příklady – účetní případy – značení

Účetní příklady jsou promítnuty přes deník až do hlavní knihy.

Účetní případy (operace, transakce) jsou vždy označeny malým písmenem. Proč? Aby se to nepletlo s částkou účetního případu.

Zobrazení účtování T-forma (účetní téčka, účetní „šibenice“)

Jsou velmi názornou a ničím nenahraditelnou pomocí.

Zde uvedené obsahují vždy jednostranné šipky, malým písmenem označení účetního případu a na stranách šipky částku případu.

Pro každého začátečníka jsou největší pomocí účetní šibenice. Nic jiného lepšího, dle mých osobních zkušeností, neexistuje. A pamatujte: až budete někdy řešit sebesložitější účetní případ i účetní šibenice vám mohou pomoci.

Uváděné částky v příkladech

Jsou uváděny bez označení měny a jejich výše neodpovídá reálným běžným částkám. Proč je to tak? Částky jsou malé, aby se daly vnímat z paměti a hlavně z paměti kontrolovat. Možná je to největším přínosem této publikace. Reálné částky nijak nepomohou pochopit účetní příklad.

Takto uváděné částky jsou i nadčasové. Uvádím citaci z knihy J. Davida z roku 1921 (2. vydání) uvedené v seznamu literatury:

„Upozorňuji jen na jednu věc. Předválečné ceny v příkladech ponechal jsem i zde, neboť nechtělo se mi uvádět v knize dnešní „bláznivé“ ceny, které jistě nepotrvají dlouho. A neklesnou-li dnešní ceny tak rychle, aby se přizpůsobily mé knize, pak aspoň čtenář bude mít pohled do starých „zlatých“ časů a zapomene snad při propočítávání mnoha příkladů na dnešní drahotu.“

Uváděná čísla účtu s názvem

V příkladech je od začátku vždy uváděno číslo účtu s názvem. Je to lepší než se učit účtovat jen podle názvů. Číslo účtu je pro běžnou praxi životně důležité, tak je dobré si na toto zvykat hned od začátku, i když čísla zatím ještě neznáte z paměti.

Úhrady faktur v příkladech

Nejsou uváděny u jednotlivých příkladů, protože jsou účetně stále stejné. Proto jsou obecně uvedeny jen na začátku před příklady v samostatné kapitole. Nemají žádný význam pro pochopení konkrétního účetního případu. Skutečností je i to, že úhrady faktur se odehrávají časově jindy.

DPH v příkladech

Účetní operace DPH nejsou uváděny u jednotlivých příkladů, protože jsou účetně stále stejné. Proto jsou obecně uvedeny jen na začátku před příklady v samostatné kapitole. Tam jsou uvedeny všechny základní varianty účtování DPH. Nemají žádný význam pro pochopení konkrétního účetního případu.

Matematický pohled na účetnictví

Základem účetnictví je matematika. Proto je tomu v této knize věnována samostatná kapitola. Proč? Je to pro vás velkou pomocí při účtování.

Účetní inventura

Popisuje účetní inventuru, takže i začátečník zvládne technicky účetní závěrku, kterou nikdy nedělal.

Praktické rady pro začínající účetní

Publikace pro účetní většinou jen účtují. Tato kniha navíc uvádí i praktické rady začínajícím účetním, které mnohdy ne získáte jinak než po letech praxe. Rady jsou určené především pro hlavní samostatné účetní.

Účetnictví, tvé jméno je žena

Jak je uvedeno i v následující kapitole. Bez jakýchkoliv statistických čísel lze říci, že 99 % účetních jsou ženy. Účetnictví se stalo naprosto převažující ženskou profesí. Proč? Účetnictví vyžaduje vlastnosti, které jsou vlastní ženám: svědomitost, pečlivost, trpělivost, vytrvalost. V této publikaci tedy slovo účetní používáno převážně v ženském rodě. Páni účetní mi určitě prominou. Pravdou je, že v dřívějších dobách byl pouze „pan účetní“. A ten byl velice vážený.

Své připomínky, náměty i dotazy můžete posílat na: dusek.jiri@tiscali.cz.

2. Cvičné příklady účtování

V této publikaci najdete jen a pouze celé vyřešené příklady. Máte však několik možností, jak se je učit.

Udělat si šablonu a vidět v této knize u příkladů pouze účetní deník s popisem a částkou. A příklad řešit.

Na webových stránkách Nakladatelství Grada www.grada.cz/ucetnictvi-priklady/ však naleznete u této knihy soubory příkladů volně ke stažení. Pro tyto příklady nejsou žádná autorská omezení nakladatele.

Jsou ve formátu pro tisk – dvě stránky na jeden list A4.

Jedná se o příklady z této knihy ve třech úrovních složitosti. Můžete si na nich ověřit získané vědomosti:

Varianta A: příklady s šibenicemi i s šipkami transakcí

Varianta B: příklady s šibenicemi bez šipek transakcí

Varianta C: příklady bez šibenic.

A pak v těchto příkladech:

Varianta A – jen doplňujete částky a účty

Varianta B – doplňujete šipky, částky a účty

Varianta C – doplňujete šibenice, šipky, částky a účty.

Počáteční hodnoty v hlavní knize, pokud byly uvedeny, v těchto příkladech jsou zachovány.

Proč takto?

Tento způsob příkladů by vám měl být maximálně pomocný pro správné zaúčtování. Můžete si tak ověřit svoje získané vědomosti.

Co zde zatím nenajdete, jsou kompletní příklady. Ty jsou v učebnicích účtování. Pamatujete na to, že to je jen skládanka z jednotlivých příkladů.

3. Účetní profese

3.1 Proč si zvolit profesi účetní

Úvodní poznámka: skutečností je, že cca 99 % účetních jsou ženy, proto je na některých místech v této knize slovo účetní použito v ženském tvaru. Zajímavostí je, že v historických dobách to byl naopak pan účetní. Nikde není zaznamenáno, kdy a jaká žena se stala první účetní na světě. A protože jsou mnohem svědomitější a pečlivější než muži, tak jsou v této profesi důležité a nenahraditelné. Profese účetní je jednou z nejkrásnějších odborných profesí pro ženy.

Samotné účetnictví je podle mě jedna z těch jednodušších odborných profesí. Pokud se bojíte, tak si můžete porovnat náročnost s jinými profesemi. Představte si profesi lékařů, učitelů, chemiků, technologů, automechaniků, architektů, projektantů, daňových poradců, auditorů. Je nějaký kurz na získání titulu lékař, chemik, lékárník? Těžko odborně srovnatelné. Je zajímavé, že tyto tak vysoce odborné profese často obdivují účetní a tvrdí, že s účetnictvím raději nechtějí mít nic společného.

Šéf, který získá kvalitní účetní, získá více než poklad.

Dobrých účetních je stále nedostatek.

Účtování má jen několik jasných a daných pravidel, několik slovíček (účtů). To nejdůležitější je, že jeho základem je matematika.

Tato účetní matematika je jednoduchá matematika, která vás při účtování pohlídá a nepustí.

Neumíte ještě celé účetnictví, ale minimálně umíte již správně účtovat.

Co navozuje složitost účetnictví:

- Jsou to počty a matematiku nemám rád/a. Jenže tady je účetní matematiky minimum a je jen k dobru – hlídá vás.
- Na začátku je mnoho abstraktních pojmů, na které si pak účetní ani nevzpomene, protože je nepotřebuje.
- Mnoho těžko pochopitelné abstraktní teorie na začátku.

Z účetnictví jde strach, protože si myslíte, že musíte hned vědět vše.

Pokud chcete začít jako účetní, neznamená to, že musíte hned od začátku podrobně znát vše o účetnictví. To neumí a nezná nikdo.

Alternativní příklad: skvělý betonář betonuje a nepotřebuje vědět přesně chemické procesy, které při tom nastávají, když beton tvrdne. Chemické vzorce tvrdnutí jsou odstrašující. Vystačí si s několika základními pravidly, která musí vždy správně dodržet, aby byl skvělým betonářem. A dobře musí umět i související nutné činnosti. A naopak k čemu by byly nějakému betonáři přesné chemické znalosti o betonu, když neumí skvěle betonovat? Proto je lepším betonářem ten, který skvěle betonuje, aniž by znal ty nejpodrobnější chemické informace a vzorce tvrdnutí.

V účetní profesi by to mohlo být obdobně:

Má účetnictví (za jedna), ale neumí účtovat.

Má účetnictví (za jedna), ale neumí udělat účetní závěrku.

Pro maminky na mateřské, které uvažují o možnosti žít se jako účetní, protože stále vidí nabídky zaměstnání v tomto oboru, se jedná o nejvhodnější zaměstnání, protože:

- Je univerzální, účetnictví je stejné od Aše až po Ostravu.
- V mnoha případech lze pracovat i z domu na dálku.
- Snadno se uplatní i v cizině – základní principy jsou stejné všude na světě.

Existuje mnoho kurzů, i rekvalifikačních, na účetnictví. I online.

Foto ze života:

Maminka s kočárkem chystající se na dráhu účetní se učí podle této knihy na lavičce v parku.:-)

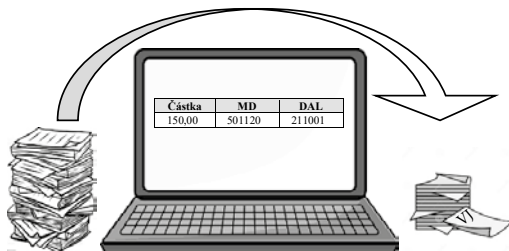
3.2 Vstup do účetní praxe

Pokud získáte místo účetní jako absolvent jakékoliv ekonomické školy, popř. rekvalifikačního kurzu, nikdo se vás nebude ptát na to, zdali umíte účtovat. Sedněte si a účtujte.

Takto může vypadat váš pracovní stůl, když nastoupíte do firmy jako účetní, kde už bývalá účetní není. Nebo to v současné digitální době může být tak, že máte doklady jen v elektronické podobě (viz kapitola Digitalizace účetnictví). Výsledek je obdobný.

Jedná se o pracovní pohyb zleva doprava. Vlevo jsou nezaúčtované doklady, proti sobě máte v této chvíli největšího přítele – počítač s dobrým účetním programem – a vpravo jsou již zaúčtované doklady.

Mezi těmi napravo je pár dokladů (názorně povytaženy), u kterých si nejste jisti, musíte pro jejich správné zaúčtování raději ještě něco zjistit či ověřit.

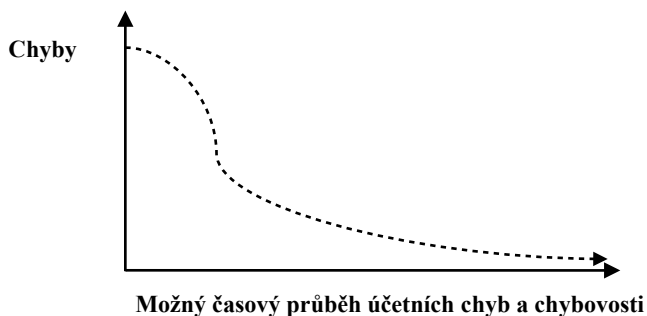
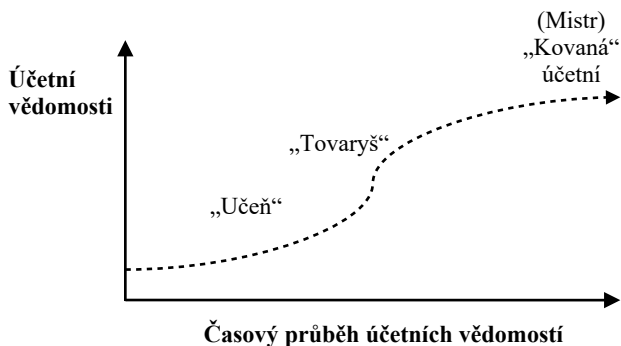
Užitečné rady:

1. Musíte mít alespoň nejzákladnější vědomosti, jak a co účtovat.
2. Nevím – nebrečím, ale zjišťuji chybějící (zapomenuté) vědomosti např. od „přítele“ na telefonu.
3. Nebojte se účetního programu. Všechny současné účetní programy jsou již na velmi vysoké úrovni. A mají určitě zabudované nápovědy a pomoc na telefonu.
4. V úvodu rozlišujte celé účetnictví od samotného účtování.
5. Nebojte se ani účetní závěrky, která vás čeká a kterou jste ještě nikdy nedělali.

3.3 Jak a kdy se stanete „kovanou“ účetní

Kapitola je o reálných zkušenostech z mnohaleté praxe.

Postupně sbíráte další a další vědomosti, další a další zkušenosti. Tak jako je tomu i v jiných profesích.

Toto představuje možná ten nejhorší časový průběh chybovosti. Ale jsou začínající účetní, které od začátku účtují bez chyb. Proč? Když si nejsou jisté, tak problém řeší dotazem, ověřením. Ne tak, že případ hlavně nějak zaúčtují, aby to bylo hotovo a neukazovalo se na ně, že neumí.

Která účetní by se nechtěla stát „kovanou“ účetní? Z účetní praxe:

- Začínající účetní se nemá bát „kované“ účetní.
- Začínající účetní nováček porazil „kovanou“ účetní ve firmě tím, že provedl důslednou účetní inventuru a odhalil několik účtů, u kterých nebylo možné doložit zůstatek.
- Nemusíte být odborníkem na celé účetnictví.
- Nepomůže vám umět účetnictví, ale umět správně účtovat.

A kdy to bude? U každého jindy. Ale bude.

Těšit se můžete na to, že vás jednou šéf přivítá v tomto tričku:

A je jen na vás, zdali a kdy se stanete touto „kovanou“ účetní.

Taková účetní se většinou pak stane jakousi „Matkou firmy“, se kterou se ostatní mohou chodit poradit i v soukromých záležitostech.

Pouze v tomto, již zrušeném předpisu, je komplexně uvedeno vše o povinnostech účetních. Většina z toho má nadčasovou platnost.

Nařízení vlády č. 55/1952 Sb., Vládní nařízení o povinnostech, právech a odpovědnosti hlavních (vedoucích) účetních a o organizaci účetní služby.

3.4 Jak (se) naučit účetnictví

Upravený nadpis kapitoly je převzat z knihy pedagogů Jak naučit účetnictví (Kleinsner, Holeček 1965) a Didaktika účetnictví (prof. Koudela 1995, 1996). Jedná se o poznatky, na které je dobré pamatovat i při samostudiu.

Texty jsou pouze upraveny pro čtení žáka, nikoliv lektora účetnictví.

„Jakmile pochopíte podstatu podvojného zápisu, nesmíte se spokojit s konstatováním ‚druhý účet má zápis na opačné straně.‘ Je potřeba chápat logickou úvahou správnost zápisu na souvztažném účtu.“

„Abyste pochopili podstatu a vznik účtů, je nutné se zabývat vztahem rozvahy a účtů, tedy rozpisem rozvahy do účtů. Jde o stálou úzkou souvislost účtů a rozvahy.“

„Nesklouzněte na cestu formální metody podvojného zápisu. Tj. zdůvodnění určitého zápisu na určité straně účtu tím, že na jiném účtu zapíšeme na stranu opačnou. Toto vede k častým chybám a k povrchnosti. Musíte umět ekonomicky zdůvodnit příčiny zápisu na straně. Má dáti a Dal určitého účtu, rozebrat vliv účetního případu na hospodářskou situaci podniku, na stav aktiv a pasiv.“

„Obratová předvaha pro vás nesmí být jen pouhou součtovou tabulkou, nýbrž souhrnem ekonomických jevů (v aktivech a v pasivech, nákladech a výnosech) v podniku za určité účetní období.“

„Účetnictví přispívá k formování morálních vlastností, jako je poctivost, čestnost, přesnost, důslednost, svědomitost, soustavnost, pečlivost.“

„Nezapomínejte také na estetické úpravy zápisů písemností.“

Poznámka autora: cokoli ručně psané (předkontace, čísla, poznámky) na účetním dokladu musí být srozumitelné a čitelné.

Závěr pedagogů: pamatujte dle výše uvedeného, pokud určíte jeden účet, tak vám nesmí stačit konstatování „Pak je druhý účet na druhé straně“.

Existují dvě základní obecné cesty, jak se naučit účetnictví:

1. Zvládnout, chápat a umět účtovat. A přitom odhalovat moudro účetnictví.
2. Zvládnout, chápat a umět účetní teorii. A přitom a dle toho se učit účtovat.

Někomu může více vyhovovat první cesta, jinému cesta druhá.

Štěstí má ten, kdo pochází z rodiny, kde se účetní vědomosti předávají mezi generacemi – na děti, na vnoučata.

Ale obecně platí to nejzákladnější:

***„Počítat se naučíte pouze a jen počítáním,
účtovat se naučíte pouze a jen účtováním.“***

J. Dušek

Počítat se nenaučíte čtením o matematice, ale jen počítáním. Obdobně účtovat se nenaučíte čtením o účetnictví, ale účtováním.

Pamatujte, že základem účtování je:

Podvojnost = jednoduchá účetní matematika = velká pomoc

Souvztažnost = odbornost (účetní „fráze“), zde jsou nutné znalosti.

Učíte se účetnictví pro praktický život.

V současné době je téměř nutností učit se účetnictví na nějakém účetním programu. Můžete zadarmo využívat nějaký **online** účetní program. Nemusíte nic instalovat do svého počítače. Založíte si fiktivní firmu, ve které můžete účtovat i zde uváděné příklady.

A především z hlediska úspory času můžete využít i online kurzy.

Specifickou životní událostí pro účetní je nástup do firmy. Tomuto je věnována samostatná kapitola na konci knihy.

Až zde se skutečně postupně naučíte účetnictví.

3.5 Znalosti a dovednosti účetnictví

Ke zvládnutí účetnictví jsou nutné znalosti i dovednosti:

1. **Znalosti** jsou teoretické informace o účetnictví.
2. **Dovednosti** se vztahují k praktické aplikaci těchto znalostí.

Účetní dovednosti v účtování můžete získat jako samouci, když budete zdarma účtovat v účetním programu. Lze využít účetních programů dostupných na internetu. Při malém rozsahu jsou zdarma. Stačí si tam založit fiktivní firmu a začít účtovat. Můžete si tam pořídit i příklady uvedené v této knize. Číslo dokladu, popř. název poznámky, může být číslo příkladu.

Z praxe mohu říct, že se dovednosti nejvíce projevují při zvládnutí účetní závěrky. Z vlastní mnohaleté zkušenosti vím, že největší obavou je zvládnutí první účetní závěrky. Ani absolventi ekonomických škol nevědí, jak to nejjednodušeji a efektivně technicky provést. Chybí jim dovednost. Problematiku závěrky poprvé vnímají jako něco „nadpozemsky“ složitého. A když jim ukážete a vysvětlíte účetní inventuru, mají hned „slunce v duši“ a přestanou se toho bát. Mnohdy trumfnou i mnohaletou účetní ve firmě, protože odhalí letité účetní „kostlivce“.

Znalosti závěrky jsou, ale chybí praktická dovednost, jak to provést. A právě uvedený popis účetní inventury je tou pomocí pro zvládnutí dovednosti. Zajímavostí je, že je to jedna z mála dovedností, která se dá sdělit. Bohužel se asi nevyučuje. Přitom je to víc než dokladová inventura.

Nemějte snahu na začátku vědět vše najednou, ale postupujte krok za krokem.

Pokud nevíte, malujte účetní šibenice – jsou přehledné a srozumitelné.

Je vždy dobré rozlišovat:

- Účetnictví – zde v knize najdete jen obecné základy.
- Účtování – příklady. Dovednosti získáte až v praxi, když poznáte reálný účetní svět. A bude jen na vás, zdali je následně v určitých případech předáte někomu dalšímu.

3.6 Proč se někdo bojí účetnictví

Podle mě je jedním ze základních důvodů to, že si jej představuje od začátku výuky velice složitě. Používají se pojmy, které jsou pro začátečníky hodně abstraktní.

Přitom základem účetnictví je jednoduchá matematika, o kterou se lze vždy opřít. Není to nic nadpozemsky složitého. A k tomu následně nastupuje odbornost i daňová.

Doporučuji, pokud začínáte, stále mějte na paměti tuto skutečnost. Proč? Aby vás od účetní profese neodradilo právě to „Ostatní“.

Co obsahuje „Ostatní“? Daňové vědomosti, manažerské účetnictví, kalkulace aj. Tyto vědomosti se v praxi nabírají postupně časem.

Pamatujte, že celé účetnictví není na stejné odborné úrovni. Pravdou je, že u výjimečných (ojedinělých) případů jde někdy o velké částky, a to většinou s daňovým dopadem. Nechte si poradit.

Účetní případy	%	Složitost
Běžné	80	rutinní
Výjimečné (ojedinělé)	10	jednoduchá
	10	odborná

Účetní znalostní pyramida

3.7 Složitě a mnohdy výjimečné účetní případy

Těm jako samouci ze začátku nevěnujte pozornost. Je to zbytečné. Proč?

- V praxi vás možná vůbec nepotkají.
- I když se je naučíte, tak je do té doby stejně zapomenete.

PS: Samozřejmě na škole tím musíte projít.

Jako samouci stačí je vzít na vědomí a vědět, že v případě potřeby určitě někde najdete jejich řešení. Pomoci může i auditor. Jsou popsány v učebnicích o účetnictví, najdete je i v jiných podrobných publikacích. Jsou uvedeny v publikacích o účetních souvztažnostech. Toto vám pro účetní praxi bude ve většině případů asi stačit.

Hlavním důvodem je to, že se jedná o mimořádné účetní případy.

O jaké účetní případy se může jednat:

- Deriváty
- Finanční leasing (vyskytuje se již minimálně)
- Účtování změn účetních metod
- Opravy významných chyb minulých účetních období
- Směnky
- Dluhopisy
- Opce
- Cenné papíry (všechny možné)

V některých případech jde i o odborné zjištění správných částek:

- Odložená daň (481)
- Opravné položky pohledávek (daňové a nedaňové)

Někdy se může mezi tyto účetní případy dostat i pořízení dlouhodobého majetku. Jsou firmy, které za celý rok žádný dlouhodobý majetek nepořídí.

Existují i nejasné účetní případy, kdy vysvětlení chybí v základních účetních předpisech. Pro některé existují Interpretace Národní účetní rady (NÚR). Jde o stručné, přehledné a velice srozumitelné popisy specifických účetních případů.

4. Informace k účetnictví

Tyto **tři** aktuální účetní publikace by měla mít každá účetní při ruce:

1. Publikaci na téma Účetnictví podnikatelů, ve které budou všechny účetní předpisy, a to vždy v platném úplném znění.
2. Publikaci na téma Účetní **souvztažnosti**. Je jich na knižním trhu více. Lze je najít online, ale nikdy jich nevidíte přehledně tolik najednou jako v knize. Zde si můžete ověřit, pokud budete mít dostatek času, co je zdroj a co je jeho krytí.

Tyto publikace se odlišují především počtem souvztažností, tj. podrobnostmi v účetnictví. Proto jich můžete mít i několik. V některých případech se liší účetní řešení dle autorů.

3. Publikaci *Účetní uzávěrka a závěrka v přehledech (J. Dušek)*. Týká se prioritně uzávěrky, ale je zde spousta užitečných praktických účetních informací.

Tyto potřebné informace jsou velice přehledné, stručné a podrobněji doplňují tuto publikaci. A pokud k dané problematice existují informace z více legislativních zdrojů, je to zde uvedeno vše pohromadě na jedné stránce. Obdobná publikace na trhu není.

Přehled základní legislativy týkající se účetnictví:

Poznámka: od roku 2024 má platit nový zákon o účetnictví a s ním i související účetní předpisy.

ZÚ – Zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb.

VÚ – Vyhláška č. 500/2002 Sb., o účetnictví podnikatelů

ČÚS – České účetní standardy pro podnikatele (ČÚS č. 001 až 023).

I – Interpretace Národní účetní rady (**NÚR**). Předmětem jednotlivých Interpretací je vyjádření odborného názoru na praktickou aplikaci českých účetních pravidel. Jsou jasné a srozumitelné. Vyšly též knižně. Najdete je na <https://nur.cz/rubriky/interpretace-nur/>.

Některé další důležité předpisy (i novely v průběhu roku):

ZP – Zákoník práce č. 262/2006 Sb. Zde najdete např. základ k cestovním náhradám.

ZDPH – zákon č. 235/2004 Sb., zákon o dani z přidané hodnoty. Povinné vykazování údajů o DPH vychází z účetnictví. Proto nutnou podmínkou správného účtování ve firmě, která je plátcem DPH, je i znalost DPH. Dle charakterů obchodů (např. s cizinou) a velikosti firmy je pak i odlišný rozsah těchto nutných vědomostí. Tomuto je zde věnována samostatná kapitola Minimum DPH pro účetnictví.

Lze doporučit publikaci *J. Dušek: DPH v přehledech*, která podává srozumitelně to nejdůležitější k DPH i s vazbou na účetnictví.

ZDP – Zákon č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů. Naše účetnictví je základem pro daň z příjmů. Tomuto je zde věnována samostatná kapitola Minimum ZDP pro účetnictví.

Lze doporučit publikaci *J. Dušek: Daně z příjmů, přehledy, daňové a účetní tabulky*, která podává srozumitelně to nejdůležitější i s vazbou na účetnictví.

Povinností účetní je sledovat legislativní změny, které mají dopad na účetnictví.

Výhodou účetnictví v současné době je, že k němu existuje téměř nekonečné množství informací. V tištěné podobě různé učebnice, odborné publikace, sbírky příkladů. A především hodně informací najdete online na internetu. $\sum MD = \sum DAL$

V seznamu literatury jsou uvedeni nejznámější autoři učebnic o účetnictví pro střední školy.

„Vzdělaný je ten, kdo ví, kde najde, co neví.“

G. Simmel

„Nemusím znát, ale musím vědět, kde to mám šanci zjistit!“

XY

5. Co je to účetnictví

5.1 Účetnictví je specifický druh jazyka

Jedná se o mezinárodní „ekonomický“ a „účetní“ jazyk.

„Účetnictví je jazykem podnikového hospodaření.“ M. Janhuba

„Účetnictví je specifickým informačním systémem.“ Naučný slovník

„Účetnictví je soustava účetních záznamů.“ Zákon o účetnictví

„Účetnictví interpretuje výsledky minulých událostí a tím napomáhá budoucímu podnikatelskému rozhodování.“ J. Zichová

„Účetnictví je nástrojem pro sledování a zobrazení stavů, toků a výsledků hospodářské činnosti v peněžních jednotkách.“ Z. Matysová

Každý běžný jazyk obsahuje slovíčka = účty a fráze = souvztažnosti.

	Počet slov	Běžně stačí slov
čeština	cca 250 000	cca 5 000
angličtina	cca 990 000	cca 5 000
esperanto	cca 350 000	cca 1 000

A jak je to se „slovíčky“ v účetnictví?

	Celkem	Běžně na firmě
Počet účtů SU	235	cca 100
Počet souvztažností	cca 5 000	cca 500
Počet účtů v osnově	–	cca 200

K jakému jazyku má účetnictví nejbliže?

Účetnictví je mnohdy prezentováno jako „maďarština“, která je uváděna jako nejtěžší jazyk na zemi.

Účetnictví má ale mnohem blíže esperantu. Má logiku, má jednoznačná pravidla. A kdo toto pochopí, nemusí se ho obávat.

A tak jako je esperanto založeno na pěti základních kamenech, tak i účetnictví je založeno na pěti podmínkách jeho správnosti.

5.2 Mezinárodní účetní jazyk

Proč lze označit účetnictví za mezinárodní účetní jazyk?

Jeho základní prvky platí stejně na celém světě, a to v jakémkoliv podvojném účetnictví.

Těmito prvky jsou:

1. Účet (konto) = národní slovníky (i více v jedné zemi)
2. Účet má dvě strany MD a DAL
3. Na všech úrovních (doklad, deník, HK) platí $\sum MD = \sum DAL$
4. Souvztažnost – národní specifika
5. Pro peněžní tok všude platí pentální položky Minus Plus.

Odlišují se pouze názvy a národními metodickými specifiky. Pokud chcete pracovat jako účetní (účtovat) v kterékoliv zemi, pak je nutné si osvojit slovníček a konkrétní specifika. To základní je všude stejné.

Oproti běžnému cizímu jazyku máte ušetřenou výslovnost.

Můžeme říct, že podvojný účetnictví je přirozeným popisem ekonomické skutečnosti. Je to přirozená objektivní zákonitost nezávislá na nikom ve vesmíru.

A můžeme zde hledat podobu s luštěním křížovek a sudoku. Také tam musí do sebe vše správně zapadat. Jinak to nejde.

Jedna z nejlepších definicí účetnictví:

„Účetnictví je jazykem k předávání ekonomických informací.

Abyste mohli účetnictví používat a využívat, musíte tomuto jazyku porozumět. Účetní informace je užitečná jen pro toho, kdo jí rozumí.

Když dostanete list papíru popsany čínskými znaky, možná se vám bude tento „rozsypaný čaj“ líbit. Pokud jej však nebudete chápat a rozumět mu alespoň minimálně, nepřináší vám žádnou zprávu. Abyste mu porozuměli, musíte se mu naučit nebo si přizvat odborníka – překladatele. S účetní sestavou či účetní terminologií to může dopadnout podobně.“

M. Hunčová

5.3 Základem účetnictví jsou kupecké počty

Základem účetnictví jsou kupecké počty. Jednoduchá matematika.

Proto i první nejpodrobnější kompletní pojednání o podvojném účetnictví bylo v knize o matematice *Summa de arithmetica, geometria, proportioni et proporcionalita*, kterou 11. listopadu 1494 vydalo tiskem nakladatelství v Benátkách. Účetnictví je popsáno v kapitole XI. „**Užití matematiky v obchodním životě.**“ (*Tractatus XI. Particulari, de computis et scripturis*).

Autorem knihy je italský matematik, františkánský mnich Luca Pacioli (1445 Sansepolcro – 19. 6. 1517 Sansepolcro).

Proto je autor nazýván „otcem účetnictví“ a datum vydání jeho knihy (11. listopad) se stalo Mezinárodním dnem účetnictví.

Luca Pacioli podvojný účetnictví nevymyslel, neobjevil, pouze popsal, jak se v jeho době již delší dobu vedly obchodní knihy. Pacioli svůj výklad rozčlenil pro výukové účely velmi účelně, a to především s ohledem na potřeby samouků.

Název této kapitoly je samozřejmě uveden s velkou nadsázkou. Účetnictví ve své celé šíři představuje v současné době mnohem větší, širší a složitější problematiku, než jak tomu bylo v jeho počátcích.

„Účetnictví nelze chápat jako pouhé vedení účetních knih, ale jako stetoskop, jímž sledujeme tep firemního života. A podle zjištěných příznaků stanovujeme diagnózu a správnými rozhodnutími předcházíme nemocem, popř. vzniklé nemoci účinně léčíme.“

D. Kovanicová